

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-124>

УДК 657:336.2:004.77

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА В КОРПОРАТИВНОМУ ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

FORMATION OF THE INFORMATION BASE FOR CORPORATE INCOME TAXATION IN A CORPORATE DIGITAL ENVIRONMENT

Андросюк Юрій Володимирович

аспірант,

Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1539-0593>

Androsiuk Yurii

State Educational Scientific Establishment

«The Academy of Financial Management»

У статті досліджено теоретико-методичні засади формування інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства в корпоративному цифровому середовищі. Встановлено, що інформаційна база оподаткування прибутку в сучасних умовах має розглядатися як інтегрована система первинних документів, облікових реєстрів, фінансової звітності, аналітичних розрахунків податкових різниць, внутрішніх корпоративних регламентів і цифрових каналів податкової комунікації. Встановлено, що корпоративне цифрове середовище перетворюється на самостійний простір генерації податково значущої інформації. Зроблено висновок, що в умовах цифрової трансформації інформаційна база податку на прибуток має функціонувати як цілісна архітектура верифікованих даних, здатна забезпечити одночасно податкову правомірність, управлінську придатність і контрольну надійність.

Ключові слова: податок на прибуток підприємств, корпоративне цифрове середовище, податкові різниці, електронний документообіг, цифровізація оподаткування.

The article examines the theoretical and methodological foundations for the formation of the information base of corporate income taxation within a corporate digital environment. It is established that, under modern conditions, the information base of corporate income taxation should be considered as an integrated system comprising primary documents, accounting registers, financial statements, analytical calculations of tax differences, internal corporate regulations, and digital channels of tax communication. The content of the category «information base of corporate income taxation» is further specified, and it is substantiated that its specificity is determined by the dual nature of corporate income tax. It is found that the corporate digital environment is transforming into an independent space for generating tax-relevant information, where the coherence of digital modules, the legal validity of electronic documents, the traceability of data flows, and the availability of internal control procedures become of decisive importance. The structural elements of the information base of corporate income taxation are systematized, and their functional role in the process of forming the taxable base is characterized. Key problems of its formation within a corporate digital environment are identified, including the fragmentation of information flows, insufficient integration of accounting and tax subsystems, the complexity of analytical support for tax differences, the risks of loss of evidential value of electronic documents, and the dependence of digital algorithms on the dynamics of regulatory changes. On this basis, a scientific and applied approach is proposed, according to which the improvement of the information base of corporate income taxation should be achieved through the integration of digital systems, the formalization of internal rules for handling tax-relevant data, the development of a dedicated analytical framework for tax differences, and the strengthening of digital traceability of business transactions. It is concluded that, in the context of digital transformation, the information base of corporate income tax should function as a holistic architecture of verified data capable of simultaneously ensuring tax compliance, managerial usefulness, and control reliability.

Keywords: corporate income tax, corporate digital environment, tax differences, electronic document management, digitalization of taxation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах цифрової трансформації економіки оподаткування прибутку підприємств дедалі менше ґрунтується на локальних облікових реєстрах або ізольованих розрахунках бухгалтерських служб. Його формування відбувається в межах складного корпоративного цифрового середовища, в якому взаємодіють підсистеми бухгалтерського обліку, управлінської аналітики, електронного документообігу, внутрішнього контролю, податкового адміністрування та електронної звітності. В Україні інституційна база такого процесу визначається, з одного боку, нормами Податкового кодексу України, а з іншого – положеннями законодавства про бухгалтерський облік і фінансову звітність. Цифровізація корпоративного сектору та активне застосування електронних сервісів ДПС, електронного кабінету платника, електронного документообігу й інтегрованих облікових платформ істотно змінюють джерела, структуру, швидкість обробки та контрольну придатність даних, що використовуються для розрахунку податку на прибуток. Тому проблема формування цілісної, верифікованої, методично узгодженої інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства має як прикладне, так і науково-теоретичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науковій літературі питання інформаційного забезпечення оподаткування прибутку, як правило, розглядаються крізь призму обліково-аналітичного супроводу податкових розрахунків, взаємозв'язку фінансового результату та податкових різниць, організації податкового обліку, а також цифрової модернізації інформаційних систем підприємства: В. Савченко, О. Пальчук, Л. Кононенко [4], О. Пугаченко, Т. Фоміна [5], О. Коваль, О. Лишак [6], Ю. Головчак, Г. Головчак, О. Писарчук [11].

Однак наукова дискусія досі не привела до формування цілісного підходу до розуміння інформаційної бази податку на прибуток як інтегрованого результату взаємодії первинних документів, бухгалтерських реєстрів, електронних транзакційних слідів та цифрових каналів податкової комунікації, що зумовлює потребу в поглибленні теоретико-методичного бачення структури такої бази, її функціональних елементів та критеріїв якості в умовах цифрової трансформації підприємства. Невирішеною раніше частиною загальної проблеми слід визнати недостатню розробленість комплексного підходу до формування інформаційної бази оподаткування

прибутку саме в межах корпоративного цифрового середовища, де податкова інформація створюється на перетині фінансового обліку, управлінської аналітики, електронного документообігу, цифрових сервісів податкового адміністрування та внутрішньокорпоративних алгоритмів обробки даних.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретичних і методичних засад формування інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства в корпоративному цифровому середовищі з визначенням її структурних елементів, джерел, функціональних зв'язків і напрямів удосконалення в умовах цифровізації обліково-податкових процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства є складним багаторівневим процесом, який не зводиться лише до механічного накопичення бухгалтерських даних для подальшого обчислення податкового зобов'язання. У сучасній науковій інтерпретації така база має розглядатися як впорядкована сукупність первинних, облікових, звітних, аналітичних і нормативно-регламентних даних, що забезпечують ідентифікацію, вимірювання, документальне підтвердження та правомірне узагальнення показників, необхідних для визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток. Саме така постановка питання впливає як із загальної логіки бухгалтерського обліку, що за законодавством України є обов'язковою основою для формування фінансової звітності [1], так і з податкових норм, відповідно до яких об'єкт оподаткування податком на прибуток визначається через коригування фінансового результату до оподаткування, відображеного у фінансовій звітності, на податкові різниці, передбачені Податковим кодексом України [12]. Отже, вже на базовому теоретичному рівні інформаційна база оподаткування прибутку має подвійний характер: з одного боку, вона формується на підґрунті системи бухгалтерського обліку, а з іншого – функціонує як спеціалізований податково орієнтований інформаційний контур, що підпорядковується вимогам податкового регулювання.

Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [2] визначає вимоги до первинних документів як носіїв відомостей про господарські операції, тоді як Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» поширює юридично значимий статус на електронну

форму таких документів [3]. Унаслідок цього інформаційна база оподаткування прибутку у корпоративному цифровому середовищі набуває не лише економічної, а й правової структурованості: вона повинна бути водночас достовірною, документально підтвердженою, логічно пов'язаною та придатною для податкової перевірки. Саме правова допустимість і доказовість інформації мають розглядатися як одна з ключових ознак якісної інформаційної бази податку на прибуток, адже без цієї ознаки будь-яка цифрова зручність втрачає фіскальну й контрольну цінність.

У науковій літературі інформаційне та обліково-аналітичне забезпечення податкових процесів трактується як система збору, обробки, узагальнення й використання відомостей, необхідних для прийняття управлінських рішень у сфері оподаткування [4]. Українські дослідники слушно підкреслюють, що податковий менеджмент підприємства потребує не окремих фрагментів інформації, а цілісного інформаційного середовища, здатного підтримувати не лише розрахунок податків, а й планування, аналіз, контроль і мінімізацію податкових ризиків [5]. Водночас сучасні наукові підходи все частіше акцентують на обліково-аналітичному забезпеченні управлінського контролю податковими витратами і податковими зобов'язаннями, доводячи, що податок на прибуток повинен розглядатися не як суто розрахунковий результат, а як похідна від системи управління доходами, витратами, оцінками, різницями та документальним підтвердженням господарських фактів [4; 5]. Така позиція дозволяє розглядати інформаційну базу оподаткування прибутку не в статичному, а в процесному аспекті – як динамічну систему інформаційних потоків, що супроводжують весь цикл формування фінансового результату.

Економічний зміст інформаційної бази оподаткування прибутку визначається тим, що вона формується на стику кількох підсистем: первинного обліку, фінансового обліку, фінансової звітності, податкових розрахунків і внутрішньої аналітики підприємства. Відповідно до підпункту 134.1.1 Податкового кодексу України, саме фінансовий результат до оподаткування, сформований у фінансовій звітності за правилами національних стандартів або МСФЗ, є відправною точкою для визначення об'єкта оподаткування [12]. Це означає, що база податку на прибуток виникає у процесі первинного визнання доходів і витрат, оцінки активів та зобов'язань, нараху-

вання амортизації, резервування, визнання фінансових інструментів, формування забезпечень і відображення інших господарських подій. Тобто, податок на прибуток є одним із найбільш залежних від якості бухгалтерської методології податків, а отже інформаційна база його обчислення найбільш чутлива до помилок класифікації, оцінки та періодизації операцій.

У корпоративному цифровому середовищі ця теоретична конструкція суттєво ускладнюється. Цифровізація бухгалтерського обліку, електронний документообіг, інтеграція ERP-систем, хмарних сервісів та автоматизованих модулів обробки даних змінюють не лише форму фіксації інформації, а й саму логіку її генерування та використання. Сучасні українські дослідження цифровізації бухгалтерського обліку показують, що цифрове середовище трансформує елементи методу бухгалтерського обліку, посилює значення баз даних, автоматизованих перевірок, електронних слідів транзакцій та алгоритмізованої обробки господарських операцій [6]. Для оподаткування прибутку це означає перенесення центру ваги з окремого документа як ізольованого інформаційного носія на інтегрований цифровий масив взаємопов'язаних даних, у якому важливими стають не лише реквізити документа, а й джерело походження запису, маршрут його погодження, час фіксації, зв'язок із суміжними модулями системи та можливість подальшої аудиторської або податкової трасованості. Отже, у цифровому корпоративному середовищі інформаційна база податку на прибуток перетворюється з набору документів на архітектуру цифрово підтверджених даних.

Із позицій теорії обліку та оподаткування доцільно виділити кілька базових властивостей інформаційної бази податку на прибуток. По-перше, вона має бути релевантною, тобто містити саме ті дані, які безпосередньо впливають на формування фінансового результату та податкових різниць. По-друге, вона повинна бути верифікованою – такою, що допускає перевірку джерела походження, законності та точності показників. По-третє, для неї критично важлива узгодженість між фінансовим і податковим вимірами інформації, оскільки, як засвідчують сучасні дослідження, між методиками формування прибутку за правилами бухгалтерського обліку та положеннями ПКУ відсутня повна синхронізація, що породжує ризики викривлення податкових витрат і зобов'язань. По-четверте, в

цифровому середовищі особливого значення набуває оперативність даних, адже податкове управління дедалі більше переходить від постфактум фіксації до майже безперервного інформаційного супроводу господарських процесів. Саме тому інформаційна база оподаткування прибутку повинна конструюватися як адаптивна система, здатна реагувати на зміни законодавства, облікових оцінок і цифрових форматів подання інформації без втрати достовірності та доказової сили.

Отже, поняття інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства варто розглядати як інтегровану систему первинних документів, облікових записів, фінансово-звітних показників, податково релевантних аналітичних даних, цифрових реєстраційних слідів і нормативно визначених правил їх узгодження, яка забезпечує правомірне, достовірне та контрольоване відтворюване визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток у конкретному корпоративному середовищі.

У сучасних умовах корпоративне цифрове середовище доцільно розглядати як інтегровану систему електронного документообігу, облікових програм, ERP-модулів, внутрішніх аналітичних платформ, сервісів електронної взаємодії з державними органами та цифрових архівів даних, у межах якої відбувається не лише технічне накопичення інформації, а й її первинна класифікація, обробка. Для податку на прибуток така трансформація має принципове значення, оскільки будь-яка помилка в цифровому формуванні доходів, витрат, амортизації, резервів або інших облікових оцінок автоматично впливає на податкову базу. Це означає, що корпоративне цифрове середовище фактично перетворюється на первинний простір генерування податкової інформації, а не лише на технічний інструмент її передачі. У цьому контексті особливої ваги набуває не тільки наявність даних, а й їхня внутрішня узгодженість між різними програмними модулями та відповідність нормативним вимогам до бухгалтерського обліку й оподаткування.

Юридичну основу такого середовища формує насамперед законодавство про електронні документи та електронний документообіг, яке прирівнює електронний документ за наявності обов'язкових реквізитів до повноцінного носія інформації, придатного для управлінського, облікового і контрольного використання. Це особливо важливо для підприємств, які здійснюють документообіг, пого-

дження операцій, зберігання первинних даних і подання звітності в електронній формі. Унаслідок цього джерельна база податку на прибуток дедалі більше спирається не на паперові носії, а на електронні масиви даних, що мають бути не лише технічно доступними, а й юридично доказовими. Саме поєднання цифрової обробки та правової валідності документів є визначальною ознакою сучасного корпоративного середовища у сфері оподаткування прибутку.

Практичний вимір цієї трансформації посилюється тим, що ДПС України розвиває електронні сервіси подання звітності, обміну документами, листування з контролюючими органами та використання Електронного кабінету платника [7]. Відтак корпоративне цифрове середовище охоплює вже не лише внутрішні системи підприємства, а й зовнішній цифровий контур взаємодії з податковою адміністрацією. За таких умов інформаційна база оподаткування прибутку повинна формуватися за логікою безперервної цифрової простежуваності: від моменту виникнення господарської операції до її відображення у фінансовій звітності, декларації з податку на прибуток і електронному комунікаційному полі платника податків. Саме тому корпоративне цифрове середовище доцільно трактувати як новий інституційно-технологічний простір, у якому податково значуща інформація не просто акумулюється, а проходить повний цикл створення, верифікації, трансформації та передачі.

Узагальнюючи, слід зазначити, що корпоративне цифрове середовище змінює не лише форму облікових даних, а й сам механізм формування інформаційної бази оподаткування прибутку. Якщо в традиційній моделі така база сприймалася переважно як сукупність документів і реєстрів, то в цифровій моделі вона функціонує як інтегрована система взаємопов'язаних даних, процедур контролю та електронних каналів податкової комунікації.

Інформаційна база оподаткування прибутку підприємства в корпоративному цифровому середовищі не є однорідним масивом даних. Її доцільно розглядати як багатокomпонентну систему, в якій кожний елемент виконує окрему функцію у процесі формування об'єкта оподаткування, підтвердження правомірності розрахунків і забезпечення податкового контролю. Сама структура інформаційної бази повинна охоплювати не лише фінальний податковий розрахунок, а весь

ланцюг даних – від первинного документа до декларації та внутрішньої аналітики. З урахуванням цього структурні елементи інформа-

ційної бази оподаткування прибутку доцільно систематизувати за їх базовими компонентами (табл. 1).

Таблиця 1

Структурні елементи інформаційної бази оподаткування прибутку підприємств

Структурний елемент	Зміст елемента	Роль у формуванні податку на прибуток	Цифрова форма функціонування
Первинні документи	Документи, що фіксують факт здійснення господарської операції, її обсяг, зміст, учасників, дату та вартісні параметри	Є первинною доказовою основою визнання доходів, витрат, активів, зобов'язань та інших показників, що впливають на фінансовий результат	Електронні первинні документи, електронні накладні, акти, рахунки, цифрові підтвердження операцій в ERP та EDMS-системах
Регістри бухгалтерського обліку	Систематизовані записи про господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку	Забезпечують узагальнення первинної інформації та формують облікову основу для визначення доходів, витрат і фінансового результату	Автоматизовані журнали операцій, оборотно-сальдові відомості, машинограми, електронні реєстри
Фінансова звітність	Баланс, звіт про фінансові результати та інші форми фінансової звітності	Містить фінансовий результат до оподаткування, який є базовим вихідним показником для обчислення об'єкта оподаткування	Електронна фінансова звітність, XBRL-звітність, цифрові формати подання та зберігання
Податкові розрахунки і декларація	Декларація з податку на прибуток, додатки, розрахунки податкових різниць	Забезпечують трансформацію бухгалтерського фінансового результату у податковий об'єкт оподаткування	Електронна податкова звітність, подання через Електронний кабінет платника
Аналітичні дані щодо податкових різниць	Дані про амортизаційні різниці, резерви, забезпечення, операції з нерезидентами, збитки минулих років та інші коригування	Дає змогу ідентифікувати та обґрунтовано відобразити різниці між бухгалтерським та податковим підходом до формування прибутку	Аналітичні довідки, окремі цифрові модулі, розрахункові таблиці, BI-аналітика
Внутрішні корпоративні регламенти	Облікова політика, положення про документообіг, регламенти податкового контролю, правила доступу до даних	Визначають методичні підходи до відображення операцій, класифікації даних та внутрішньої перевірки правильності розрахунків	Електронні політики, внутрішні портали, цифрові документи корпоративного управління
Дані електронного документообігу	Маршрути погодження, електронні підписи, часові мітки, історія змін документа	Підсилюють доказовість, простежуваність та контрольованість інформації, що використовується в оподаткуванні	EDMS-платформи, системи електронного підпису, журнали подій
Дані зовнішньої цифрової взаємодії	Електронне листування з ДПС, підтвердження прийняття звітності, повідомлення з електронного кабінету	Формують зовнішній контур підтвердження податкових дій підприємства та фіксують результати комунікації з контролюючими органами	Електронний кабінет платника, квитанції, повідомлення, електронні запити та відповіді

Джерело: сформовано автором

Наведена систематизація дає підстави стверджувати, що в корпоративному цифровому середовищі ключовими елементами інформаційної бази оподаткування прибутку є не лише документи і звітні форми в їх класичному розумінні, а й цифрові сліди господарських операцій, аналітичні контури обробки податкових різниць та внутрішні регламенти управління даними. Саме це відрізняє сучасну модель від традиційної паперово-реєстрової конструкції. Якщо раніше структурна цілісність інформаційної бази забезпечувалася переважно бухгалтерською службою через сукупність документів, реєстрів і звітів, то нині вона все більше залежить від інтеграції програмних модулів, якості електронного документообігу та узгодженості між обліковими, аналітичними й податковими цифровими підсистемами.

Всі перелічені елементи повинні розглядатися не ізольовано, а як взаємопов'язана система. Первинні документи без належного відображення в реєстрах не формують податково придатної інформації; фінансова звітність без аналітики податкових різниць не забезпечує коректного визначення об'єкта оподаткування; електронні канали взаємодії без внутрішніх корпоративних регламентів не гарантують стабільної якості даних. Саме тому структурна побудова інформаційної бази оподаткування прибутку повинна спиратися на принципи повноти, доказовості, цифрової простежуваності та функціональної узгодженості всіх її елементів.

Первинним рівнем формування фінансового результату для цілей оподаткування є дані про доходи та витрати, що визнаються за правилами бухгалтерського обліку. Для доходів методичну основу становить НП (С) БО 15 «Дохід», а для витрат – НП (С) БО 16 «Витрати» [8; 9]. Саме в межах цих стандартів закладаються критерії визнання, оцінки та відображення господарських операцій, які в подальшому визначають величину бухгалтерського прибутку або збитку. Відтак інформаційні джерела фінансового результату охоплюють первинні документи, облікові реєстри, оборотно-сальдові узагальнення та фінансову звітність як завершений етап систематизації даних.

Однак для цілей оподаткування прибутку фінансової звітності як такої недостатньо, оскільки наступним рівнем інформаційного забезпечення виступають дані щодо податкових різниць. Їх економічний зміст полягає у коригуванні бухгалтерського фінансового

результату на суми, які виникають через відмінності між правилами фінансового обліку та вимогами податкового законодавства. Саме податкові різниці є тим аналітичним сегментом, який поєднує облікову та податкову підсистеми і водночас генерує найбільші методичні ризики через складність ідентифікації та відображення коригувань.

У цифровому середовищі джерела інформації про податкові різниці набувають більш структурованого характеру. Якщо фінансовий результат концентрується переважно у фінансовій звітності та бухгалтерських реєстрах, то інформація про різниці формується через спеціальні аналітичні масиви: розрахунки амортизаційних коригувань, дані про резерви і забезпечення, облік збитків минулих періодів, показники окремих операцій з нерезидентами, а також внутрішні цифрові довідки й розшифрування до додатка декларації. Це дає підстави стверджувати, що в корпоративному цифровому середовищі податкові різниці існують уже не лише як нормативна категорія, а як окремий аналітичний цифровий контур, який повинен бути інтегрований із системою фінансового обліку. Водночас, жодне податкове коригування не може розглядатися ізольовано від тієї облікової інформації, яка сформувала вихідний фінансовий результат [10]. Саме тому методично правильна інформаційна база податку на прибуток у цифровому середовищі повинна поєднувати два взаємозалежні блоки – блок бухгалтерського формування фінансового результату та блок аналітичного супроводу податкових різниць.

У теоретико-методичному аспекті доцільно виходити з того, що інформаційні джерела фінансового результату забезпечують базове відображення економічного змісту діяльності підприємства, тоді як інформаційні джерела податкових різниць забезпечують адаптацію цього результату до вимог податкового законодавства. Саме в цифровому середовищі ця двоєдина модель стає найбільш виразною, оскільки дозволяє відокремити облікове ядро формування прибутку від спеціального аналітичного механізму його податкового коригування.

Удосконалення формування інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства в корпоративному цифровому середовищі доцільно пов'язувати не лише з технічним оновленням програмного забезпечення, а насамперед із побудовою цілісної методики інтеграції бухгалтерських, аналітичних і податкових даних. Оскільки чинна модель

податку на прибуток в Україні ґрунтується на фінансовому результаті до оподаткування з подальшим коригуванням на податкові різниці, ключовим напрямом удосконалення має стати забезпечення безперервного інформаційного зв'язку між первинним документуванням операцій, їх бухгалтерським відображенням, формуванням фінансової звітності та аналітичним супроводом податкових коригувань. Саме така логіка дозволяє перетворити інформаційну базу податку на прибуток із сукупності розрізнених масивів даних на єдину керовану систему цифрово підтвердженої інформації.

Першим напрямом удосконалення слід вважати інтеграцію цифрових модулів обліку, документообігу та податкової аналітики в межах єдиного корпоративного інформаційного контуру. Ефект цифрової трансформації проявляється не стільки в автоматизації окремих операцій, скільки у зменшенні дублювання даних, прискоренні обробки інформації та підвищенні її узгодженості між різними функціональними блоками. Для податку на прибуток це означає потребу в такій архітектурі даних, за якої показники доходів, витрат, резервів, амортизації та інших облікових категорій автоматично пов'язуються з аналітичними масивами податкових різниць.

Другим напрямом є формалізація внутрішніх правил податково значущої обробки даних через облікову політику, корпоративні регламенти документообігу та процедури внутрішнього контролю. Саме внутрішні регламенти мають конкретизувати, які джерела інформації використовуються для розрахунку податку на прибуток, як ідентифікуються податкові різниці, хто відповідає за перевірку їх коректності та яким чином забезпечується цифрова простежуваність змін у даних. Це означає перехід від технічної автоматизації до процедурно закріпленої моделі податкової інформаційної дисципліни на рівні облікової політики.

Третім напрямом виступає посилення юридичної та доказової якості електронних документів, які формують підґрунтя для обліку й оподаткування. Важливо забезпечити не лише наявність електронного документа, а й його цілісність, належне зберігання, автентичність, можливість відтворення та зв'язок із відповідними обліковими записами. Тому одним із напрямів удосконалення є впровадження систем цифрового архівування, журналів змін, електронних маршрутів погодження та контрольних механізмів, які зменшують ризик

втрати доказової сили податково релевантної інформації.

Четвертим напрямом слід визначити розвиток аналітичного блоку податкових різниць як самостійного сегмента корпоративного цифрового середовища. Саме податкові різниці залишаються найбільш чутливою ділянкою формування об'єкта оподаткування, оскільки поєднують правила фінансового обліку з вимогами податкового законодавства. З огляду на це доцільним є створення окремих цифрових аналітичних модулів або регламентованих електронних форм, у яких фіксуються джерело різниці, нормативна підстава її виникнення, алгоритм розрахунку, період відображення та зв'язок із показниками декларації. Така деталізація повинна стати основою сучасної моделі інформаційної бази оподаткування прибутку, оскільки вона знижує залежність від ручних коригувань і професійної інтуїції окремого виконавця.

П'ятим напрямом є забезпечення адаптивності інформаційної бази до змін нормативного та технологічного середовища. Податкове й бухгалтерське регулювання в Україні оновлюється, а цифрові системи підприємств мають вчасно відображати ці зміни в алгоритмах обробки даних, шаблонах звітності та довідниках господарських операцій. У цьому зв'язку інформаційна база оподаткування прибутку повинна мати механізм регулярного перегляду налаштувань, оновлення внутрішніх правил і тестування коректності цифрових процедур після нормативних змін. Такий підхід узгоджується з сучасним баченням цифровізації обліку як процесу безперервної адаптації, а не разового технологічного впровадження.

Висновки. Формування інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства в корпоративному цифровому середовищі слід розглядати як цілісний процес поєднання облікових, аналітичних, документальних і контрольних компонентів, що забезпечують коректне визначення об'єкта оподаткування. У сучасних умовах така база вже не обмежується сукупністю первинних документів і реєстрів, а охоплює інтегровану систему цифрових даних, внутрішніх регламентів, аналітичних розрахунків і електронних каналів податкової комунікації.

Специфіка податку на прибуток зумовлює особливу залежність його інформаційної бази від якості бухгалтерського обліку, оскільки саме фінансовий результат виступає вихідною основою податкового розрахунку. Уна-

слідок цього будь-які розриви між первинним документуванням, бухгалтерським узагальненням, фінансовою звітністю та аналітикою податкових різниць безпосередньо впливають на точність визначення податкових зобов'язань.

Корпоративне цифрове середовище істотно змінює механізм формування податково значущої інформації, переводячи її з площини локального облікового накопичення в площину безперервного цифрового відтворення господарських процесів. За таких умов вирішального значення набувають не лише повнота даних, а й їхня узгодженість між різними цифровими модулями, юридична значущість електронних документів, простежуваність змін і можливість внутрішньої та зовнішньої верифікації.

Найбільш уразливими ланками сучасної інформаційної бази оподаткування прибутку залишаються фрагментарність інформаційних потоків, недостатня інтегрованість бухгалтерського і податкового контурів, складність

аналітичного супроводу податкових різниць та залежність достовірності податкових розрахунків від належної організації електронного документообігу. У цьому зв'язку цифровізація не усуває традиційні проблеми обліку й оподаткування, а переводить їх на новий рівень. На цьому рівні основними чинниками ризику стають вже не окремі помилки виконавця, а структурні недоліки системи даних.

Основними напрямками удосконалення формування інформаційної бази оподаткування прибутку підприємства в корпоративному цифровому середовищі є інтеграція цифрових систем, регламентація внутрішніх правил роботи з податково значущими даними, посилення доказовості електронних документів, автономізація аналітики податкових різниць та забезпечення адаптивності інформаційної архітектури до законодавчих змін. Стратегічна ефективність такої модернізації визначається не кількістю цифрових інструментів, а ступенем методичної зв'язаності між ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 року № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 22.04.2026).
2. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 22.04.2026).
3. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 22.04.2026).
4. Савченко В. М., Пальчук О. В., Кононенко Л. В. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2018. № 1 (34). С. 214-220. URL: <https://economics.kntu.kr.ua/pdf/1%2834%29/25.pdf> (дата звернення: 22.04.2026).
5. Пугаченко О., Фоміна Т. Інформаційне забезпечення експертних досліджень та податкових перевірок порядку нарахування й сплати податків і зборів. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-72>
6. Коваль О., Лишак О. Цифровізація бухгалтерського обліку в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL : <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.67>
7. Електронні сервіси, розміщені на офіційному вебпорталі ДПС. *Державна податкова служба* : веб-сайт. URL : <https://tax.gov.ua/diyalnist/-elektronnyi-servisi/elektronni-servisi/> (дата звернення: 22.04.2026).
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 22.04.2026).
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 22.04.2026).
10. Щодо адміністрування податку на прибуток : Лист Міжрегіонального головного управління ДФС – центральний офіс з обслуговування великих платників від 24.11.2015 № 25897/10/28-10-06-11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5897872-15> (дата звернення: 22.04.2026).
11. Головчак Ю. В., Головчак Г. В., Писарчук О. В. Цифровізація бухгалтерського обліку: переваги та виклики в епоху цифрових технологій. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 11. С. 38-42. DOI: <https://doi.org/10.37634/efr.2023.11.7>
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 22.04.2026).

REFERENCES:

1. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16 lypnia 1999 roku № 996 [On accounting and financial reporting in Ukraine]. (1999). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dokumentalne zabezpechennia zapysiv u bukhhalterskomu obliku: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 24.05.1995 № 88 [On approval of the Regulation on documentary support of accounting records]. (1995). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
3. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyi dokumentoobih: Zakon Ukrainy vid 22 travnia 2003 roku № 851-IV [On electronic documents and electronic document management]. (2003). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
4. Savchenko, V. M., Palchuk, O. V., & Kononenko, L. V. (2018). Informatsiine zabezpechennia podatkovoho menedzhmentu [Information support of tax management]. *Tsentralkoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky – Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences*, 1(34), 214–220. Available at: <https://economics.kntu.kr.ua/pdf/1%2834%29/25.pdf> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
5. Puhachenko, O., & Fomina, T. (2023). Informatsiine zabezpechennia ekspertnykh doslidzhen ta podatkovykh perevirok poriadku narakhuvannia y splaty podatkiv i zboriv [Information support of expert studies and tax audits of the procedure for accrual and payment of taxes and fees]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-72> (In Ukrainian).
6. Koval, O., & Lyshak, O. (2024). Tsyfrovizatsiia bukhhalterskoho obliku v Ukraini [Digitalization of accounting in Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient Economy*, 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.67> (In Ukrainian).
7. Elektronni servisy, rozmishcheni na ofitsiinomu vebportali DPS [Electronic services available on the official web portal of the State Tax Service]. Derzhavna podatkova sluzhba – State Tax Service: website. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/elektronnyi-servisi/elektronni-servisi-/> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
8. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 15 “Dokhid”: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29.11.1999 № 290 [National Accounting Standard 15 “Revenue”]. (1999). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
9. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 “Vytraty”: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 № 318 [National Accounting Standard 16 “Expenses”]. (1999). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
10. Shchodo administruvannia podatku na prybutok: Lyst Mizhrehionalnogo holovnoho upravlinnia DFS – tsentralnyi ofis z obsluhovuvannia velykykh platnykiv vid 24.11.2015 № 25897/10/28-10-06-11 [Regarding the administration of corporate income tax]. (2015). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v5897872-15> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).
11. Holovchak, Yu. V., Holovchak, H. V., & Pysarchuk, O. V. (2023). Tsyfrovizatsiia bukhhalterskoho obliku: perevahy ta vyklyky v epokhu tsyfrovykh tekhnolohii [Digitalization of accounting: advantages and challenges in the era of digital technologies]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economy. Finance. Law*, 11, 38–42. <https://doi.org/10.37634/efp.2023.11.7> (In Ukrainian).
12. Podatkovi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine]. (2010). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed: April 22, 2026). (In Ukrainian).

Дата надходження статті: 13.04.2026

Дата прийняття статті: 05.05.2026

Дата публікації статті: 11.05.2026